DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.18813139

ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ମହାବାତ୍ୟା ପ୍ରସଙ୍ଗ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ

ମାନସ କୁମାର ନାୟକ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ବିଂଶ ଶତକର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁ ମହାବାତ୍ୟା ହୋଇଥିଲା, ତାହା ଓଡ଼ିଶାକୁ ପଚାଶ ବର୍ଷ ପଛକୁ ଠେଲି ଦେଇଥିଲା । ୧୮୬୬ ମସିହାର ନ'ଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଯେପରି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ମେରୁଦଣ୍ଡକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲା; ସେପରି ୧୯୯୯ ମସିହାର ମହାବାତ୍ୟା ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଦୁର୍ବିସହ କରିଦେଇଥିଲା । ଏହାର କ୍ଷୟକ୍ଷତି ଆକଳନ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ମନେହୁଏ । ଏ ମହାବାତ୍ୟା କାରଣରୁ ଅନେକ ଘରଦ୍ୱାର, ଧନସଂପତ୍ତି ନଷ୍ଟ ହେବା ସହିତ ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକ ଏଥିରେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଥିଲେ । ବାତ୍ୟା ପରେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ରିଲିଫ୍ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଂଚିନଥିଲା । ରାଜନେତାମାନେ ରିଲିଫ୍‌କୁ ବାଟମାରଣା କରିଦେଉଥିଲେ । ତେବେ ଏହି ମହାବାତ୍ୟା ପୂର୍ବର ସଚେତନତା, ମହାବାତ୍ୟା ସମୟର ଓଡ଼ିଶାର କରାଳ ଚିତ୍ର, ମହାବାତ୍ୟା ପରର ହୀନ ରାଜନୀତି ଏବଂ ସ୍ୱାଭାବଲମ୍ବୀ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ ସଂଘର୍ଷକୁ ଅନେକ ସାହିତ୍ୟିକ ସାହିତ୍ୟର ରୂପ ଦେଲେ । ନିଜ ଲେଖନୀ ଜରିଆରେ ଓଡ଼ିଶାର ତତକାଳୀନ ସମୟର ସାମାଜିକ ଏବଂ ରାଜନୀତିକ ଚିତ୍ରକୁ ଦର୍ଶାଇଲେ । ତେଣୁ ମହାବାତ୍ୟାକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଲେଖାଯାଇଥିବା ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଲୋଚନାର ଦାବି କରେ ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ:

ମହାବାତ୍ୟା, ଶାରିଆ, ମୃତ୍ୟୁ, ସମୁଦ୍ର, ଶବ, ଜୀବନ

ଉପକ୍ରମ:

ପ୍ରକୃତି ସହ ମଣିଷର ସଂପର୍କ ନିବିଡ଼ । ପ୍ରକୃତି ମଣିଷକୁ ଜୀବନ ଦେବାବେଳେ ଅନେକ ସମୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ବି ଦେଇଥାଏ । ବେଳେବେଳେ ପ୍ରକୃତିର ତାଣ୍ଡବ ଲୀଳା ପାଖରେ ମଣିଷ ହାର ମାନିଯାଏ । ଭାରତର ସବୁ ରାଜ୍ୟଠାରୁ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା ଭଳି ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ବିପାକର । କାରଣ ଏଠାରେ ବହୁ ନଦୀ, ହ୍ରଦ ରହିଥିବା ବେଳେ ଉନ୍ନତମାନର ପୋଲ, ବନ୍ଧର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଏହିପରି ୧୯୯୯ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ୨୯ ତାରିଖ ଥିଲା ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ଏକ ଅଭିଶାପ । ପବନର ବେଗ ୨୦୦ ରୁ ୨୫୦ କିମିରେ ବହିବା ଫଳରେ ଅନେକ ଧନଜୀବନ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା । ଅତ୍ୟଧିକ ବର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ନଦୀରେ ବନ୍ୟା ମାଡ଼ି ଆସିବାରୁ ଅନେକ ଗାଁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଏହି ମହାବାତ୍ୟା ପରେ ଫାଇଲିନ, ହୁଡ୍‌ହୁଡ୍

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ
Quick Response Code:
Available online at : https://pracheenews.com/
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.18813139
Article No - BPPP00391

ଯୋଗାଯୋଗ :
ମାନସ କୁମାର ନାୟକ, ପ୍ରାକ୍ତନ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଛାତ୍ର
ରେଭେନ୍ସା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, କଟକ
E mail : manasnayak7478@gmail.com
Orcid Id : https://orcid.org/0009-0008-7999-7371

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୧୪.୧୧.୨୦୨୫	୧୪.୧୨.୨୦୨୫	୨୫.୧୨.୨୦୨୫	୧.୦୨.୨୦୨୬

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ନାୟକ, ମାନସ କୁମାର; ୨୦୨୬ । ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ମହାବାତ୍ୟା ପ୍ରସଙ୍ଗ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ । ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ । ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ଟ, ପୃଷ୍ଠା: ୬୭-୭୬ ।

ପରି ଅନେକ ବାତ୍ୟା ଆସିଛି ମାତ୍ର ମହାବାତ୍ୟା ପରି ଏତେଟା କ୍ଷୟକ୍ଷତି କରିପାରିନି । ତେବେ ଏହି ମହାବାତ୍ୟାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଅନେକ ଲେଖକ ସାହିତ୍ୟ ଲେଖଛନ୍ତି । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଚାରୋଟି ଉପନ୍ୟାସ ଯଥାକ୍ରମେ; ବିଶ୍ୱରଂଜନଙ୍କ 'ଚକ୍ର', ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ 'ମଗ୍ନମାଟି', ରତିକାନ୍ତ ବେହେରାଙ୍କ 'ଶାରିଆ', ତ୍ରିନାଥ ସିଂହଙ୍କ 'ଦୁଇଫର୍ଦ୍ଦ ଆକାଶ' ରଚିତ ହୋଇଥିବାବେଳେ ତିନୋଟି ନାଟକ ଯଥା; ରମେଶ ପ୍ରସାଦ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ 'ଜାତୀୟ ସଙ୍କଟ', ବିଜୟ ଶତପଥିଙ୍କ 'ପ୍ରଳୟ ପରେ' ଏବଂ ନାରାୟଣ ସାହୁଙ୍କ 'ଅନ୍ଧାର' ରଚିତ ହୋଇଛି । ଏହି ଉପନ୍ୟାସ ଜରିଆରେ ୧୯୯୯ ମସିହାର ମହାବାତ୍ୟାର ଭୟାବହ ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ମଗ୍ନମାଟି (୨୦୦୪):

ଔପନ୍ୟାସିକା ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ 'ମଗ୍ନମାଟି' ଉପନ୍ୟାସଟି ୧୯୯୯ ମସିହାର ମହାବାତ୍ୟାକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ରଚିତ। କେବଳ ମହାବାତ୍ୟା ନୁହେଁ ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସଂସ୍କୃତି, ଐତିହ୍ୟ, ପରମ୍ପରା ଏବଂ ନୌବାଣିଜ୍ୟର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଏହା ସହିତ ରହିଛି ତତକାଳୀନ ସମୟର ରାଜନୀତିର ଚିତ୍ର । ଉପନ୍ୟାସର ଗୋଟିଏ ପଟରେ କାର୍ଗିଲ ଯୁଦ୍ଧର ପ୍ରସଙ୍ଗ ରହିଥିବାବେଳେ ଅନ୍ୟପଟେ ମହାବାତ୍ୟାର କରାଳ ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଏହି ମହାବାତ୍ୟା ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲା; ଯଥା – କଟକ, ଜଗତସିଂହପୁର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଆଦି ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ। ଯେହେତୁ ଲେଖିକା ଥିଲେ ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାର ତେଣୁ ତାଙ୍କର ନିଜ ଅଂଚଳ ବେଶୀ ଭୋଗିଥିଲା ଏବଂ ଲେଖିକା ମଧ୍ୟ ନିଜେ ସେ ଦୁଃଖକୁ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରତିଭା ରାୟ ଉପନ୍ୟାସର ଅଗ୍ରଲେଖ 'ଅସରା ଦୁଃଖ'ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି – "ଅନେଶତ ମହାବାତ୍ୟା ଏହି ଲେଖିକାର ଗାଁ ଗଣ୍ଡା, ଷଠୀଘର, ଲେଖାଯାଇଥିବା କାନ୍ଥ, ଭିଟାମାଟି, ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ମହେଶ୍ୱର ଲେଖି ପାଠ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ସ୍କୁଲ ଏବଂ ବାଲ୍ୟ ଓ କୈଶୋରର କେତେ କେତେ ସ୍ମୃତିର ଝୋଟି ଚିହ୍ନକୁ ପୋଛି ନେଇଥିଲା । ପୋଛି ନେଇଥିଲା କେତେ ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନା ଗାଁ, ଗଣ୍ଡାର ଆପଣାପଣରେ ଉଚ୍ଛୁଳମୁଚ୍ଛୁଳ ଲୋକଙ୍କୁ। ସେଇ କାରୁଣ୍ୟରୁ 'ମଗ୍ନମାଟି' ଉପନ୍ୟାସର ଜନ୍ମ ।"

ଉପନ୍ୟାସଟି ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଦେଇ ଗତି କରିଛି । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ରହିଛି ମହାବାତ୍ୟା ପୂର୍ବର ସ୍ଥିତି । ଦେବୀନଦୀ ମୁହାଣର କଥା, ସେଠାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା କୈବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରା, କଳିଙ୍ଗର ନୌବାଣିଜ୍ୟର ଐତିହ୍ୟ ଓ ପରମ୍ପରା ଏବଂ ଭାରତ ଓ ପାକିସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟରେ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥିବା କାର୍ଗିଲ ଯୁଦ୍ଧ ଆଦିର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି । କୈବର୍ତ୍ତ ଜାତିର ଇତିହାସ ସଂପର୍କରେ ଏଥିରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସମୁଦ୍ରରୁ ମାଛ ଧରିବା, ତାଙ୍କର ଓଷାବ୍ରତ, ପୂଜାପର୍ବାଣୀ ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଯେପରିକି କୈବର୍ତ୍ତ ଜାତିର ଜନ୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ଔପନ୍ୟାସିକା ଲେଖିଛନ୍ତି – "ସେତେବେଳକୁ କୈବର୍ତ୍ତ ଜାତି ଜନ୍ମ ନେଇନି । ପ୍ରଭୁ କର୍ଣ୍ଣଧାରରୁ ଚନ୍ଦନ ମଳି ଟିକେ କାଢ଼ି ତାକୁ ପୁରୁଷଟିଏ କରି ଗଢ଼ିଲେ, ଜୀବନ୍ୟାସ ଦେଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶ୍ୟାମରଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ ମଳିରୁ ଏକ କୃଷ୍ଣକାୟ, ସବଳ, ସାହସୀ, ପରାକ୍ରମୀ ସତ୍ୟବନ୍ଧ ପୁରୁଷ ଜନ୍ମ ନେଲା । ସେ ଥିଲା ଦାସକୈବର୍ତ୍ତ । (ପୃଷ୍ଠା -୨୧) ଅଭୟପୁର ଗାଁ ରେ ବସବାସ କରୁଥିବା କେଉଟମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ, ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଧାରଣର ପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ପର୍କରେ ଔପନ୍ୟାସିକା ଲେଖିଛନ୍ତି – "ଏ ଯେଉଁ କେଉଟ ଦଳଟି ରାତି ପାହା ପାହା କୁକୁଡ଼ା ନ ଡାକୁଣୁ, କୁଆଁତାରା ନ ବୁଡୁଣୁ, ମେଘୁଆ ପାଗରେ ଭୂତ ଲାଗିବାନିତି ନଦୀ ସମୁଦ୍ରକୁ ବାହାରନ୍ତି, ସେମାନେ ବାହାରକୁ ଦିଶନ୍ତି ଏକା ପରି । ଲାଗେ ଗୋଟାଏ ଜୀବନ ଜିଉଥିବେ ସବୁ କେଉଟ, ମାତ୍ର ନା ସେମାନଙ୍କର ସୁଖ ମେଳ ଖାଇଲେ ବି ଦୁଃଖରେ ମହା ଅମେଳ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଚାଳ, ପେଟକୁ ଭାତ, ପାଟିକୁ ତୁଉଣ, ଶାଗ, ମିଠାମିଠି, ଦିହକୁ ଖଦି ହେଉଛି ଏମାନଙ୍କର ସୁଖ। କିନ୍ତୁ କିଏ କେତେ ମନ୍ତେ ଦୁଃଖ ସନ୍ତାପ ଭୋଗି ଚାଲିଥାନ୍ତି ସେକଥା ବାହାରକୁ ଦିଶେନି । (ପୃଷ୍ଠା-୫୯)

ଅଭୟପୁର ଗାଁରେ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ବଙ୍ଗାଳୀ, ବାଂଲାଦେଶୀ, ପାକିସ୍ଥାନର କିଛି ମୁସଲମାନ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ରହୁଥିଲେ । ୧୯୪୭ ମସିହା ଦେଶ ବିଭାଜନ ପରେ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଏଠାକୁ ଉଠିଆସିଥିଲେ । ସେହି ବର୍ଷ ଭାରତ ଓ ପାକିସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟରେ ସଂଗଠିତ କାର୍ଗିଲ ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଉଦ୍ଧବ ନିଜ ଗାଁ ପିଲା ବିକ୍ରମର ସହୀଦ ହେବା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଦ୍ରୋଣମାଷ୍ଟ୍ରେ କହିଛନ୍ତି – "ଓଃ ଉଦ୍ଧ ! ତମେ ତାହାଲେ ନିଇତି ଆସିକି ସମ୍ବାଦ ଦେଖୁଛ ? ଆମ ଓଡ଼ିଶାରୁ

ପରା ଏଇ ଯୁଦ୍ଧରେ ଏତେ ଓଡ଼ିଆ ପୁଅ ସହିଦ ହୋଇ ସାରିଲେଣି ? ପୁଣି ନ ଜାଣିଲାମିତି ପଚାରୁଛ ? ଯେଉଁମାନେ ଯୁଦ୍ଧ ଭୂଇଁରେ ଶତ୍ରୁ ସହ ଲଢୁ ଲଢୁ ଦେଶ ପାଇଁ ଜୀବନ ଦିଅନ୍ତି ସେଇମାନଙ୍କୁ ଦେଶ କହେ ସହିଦ । ବିକ୍ରମ ଆମର ଜୀବନ ପଣ କରି ଲଢ଼ିଚାଲିଛି । ତା ବାପାକୁ ଚିଠି ଆସିଥିଲା ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ହେବା ମାତ୍ରେ ବିକ୍ରମକୁ ଛୁଟି ମିଳିବ । ସେ ଗାଁ କୁ ଆସିବ ଲମ୍ବା ଛୁଟି ଆଣି । ତା ବାହାଘର ଖୋଜା ଚାଲିଛି ।” (ପୃଷ୍ଠା-୧୩୧)

ଉପନ୍ୟାସର ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ରହିଛି ମହାବାତ୍ୟାର କରାଳ ରୂପର ବର୍ଣ୍ଣନା । ବାତ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରାକ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତି, ରେଡ଼ିଓ ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇବା ଆଦି । ପାରାଦ୍ୱୀପ ଆଡୁ ଏରସମା ଆଡ଼କୁ ସମୁଦ୍ର ଜୁଆର ମାଡ଼ିଆସିବାର କଥା ଚାରିଆଡ଼େ ପ୍ରଘଟ ହୋଇଯାଇଛି । ଅକ୍ଟୋବର ୨୮ ତାରିଖ ରାତିରୁ ଅଧିକ ବେଗରେ ପବନ ସହ ଜୋରରେ ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଛି । ଗୋରୁଗାଈଙ୍କ ହମ୍ବାରଡ଼ି ଡାକ, ଘରରୁ କାନ୍ଥ ଭୁଷୁଡ଼ିବାର ଶବ୍ଦ, ଗଛଗୁଡ଼ିକର ଭାଙ୍ଗିଯିବାର ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ଲୋକମାନଙ୍କର କ୍ରନ୍ଦନର ସ୍ୱର ବେଶୀ ଶୁଭୁଥିଲା । ଯେପରିକି ଏରାତି ହେଉଛି କଳିଯୁଗର ଶେଷରାତି । ସମସ୍ତେ କେବଳ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଗୁହାରି କରୁଥାନ୍ତି । କିଏ ଗଛଉପରେ ତ କିଏ ଚାଳ ଉପରେ ବସି ବାତ୍ୟାର ତାଣ୍ଡବଲୀଳା ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ଏହାର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଯାଇ ଔପନ୍ୟାସିକା ଲେଖିଛନ୍ତି – “ଗଛ ଉପରେ କାଁ ଭାଁ କୋଠା ଛାତରେ, ଚାଳ ଉପରେ ବସି କାକୁସ୍ଥ ଜନତା ଦେଖୁଥାନ୍ତି ପ୍ରଳୟର ତାଣ୍ଡବ । ଆକାଶ ମନ୍ଥନ କରି ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରକୁ କକ୍ଷଚ୍ୟୁତ କରି ଦେବାର ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲାଭଳି ଭୀମ ଭୟଙ୍କର ରଡ଼ି ଦେଇ ଇନ୍ଦ୍ରଦେବଙ୍କ ମତ୍ତହସ୍ତୀପରି ମହାଘୂର୍ଣ୍ଣି ବେଲୁବେଲୁ ଅପ୍ରମିତ ହୋଇ ମାଡ଼ିଆସୁଥିଲା ଏରସମା ଉପରକୁ । ଗର୍ବଗଞ୍ଜନ ନରହରିଙ୍କ କୂଟରେ ଅହଙ୍କାରୀର ଅହଙ୍କାର ନିମିଷକେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପରି, ମହାବୀର ଭୀମଙ୍କ ଗଦାପ୍ରହାରରେ ଦୁଃଶାସନର ବିଶାଳ ବୃଷାଳ ଜାନୁଭଙ୍ଗ ହେବା ପରି ମହାଘୂର୍ଣ୍ଣିର କ୍ରୁର ବଳୀୟାନ ହସ୍ତ ନିମିଷକେ ଶହ ଶହ ବର୍ଷର ବଳଶାଳୀ ବୁନିଆଦ୍ ଗଛବୃଛ ସହିତେ ଘରଦ୍ୱାର ଏବଂ ପିତୃପୁରୁଷର ଭିଟାମାଟିକୁ ଧରାଶାୟୀ କରିଦେଉଥିଲା । କିଏ ଚାଳମାନଙ୍କୁ ଜାଲ ପକାଇ ରଶିରେ ବାନ୍ଧି ଦେଉଥାଏ ନଡ଼ିଆଗଛରେ ତ ଗଛ ଉପୁଡ଼ି ପଡୁଥାଏ । (ପୃଷ୍ଠା-୩୪୧)

ଏ ମହାବାତ୍ୟାରେ ଅନେକଙ୍କ ପରିବାର ଭାସି ଯାଇଥିଲା। ଅନେକଙ୍କ ଜୀବନ, ଜୀବିକାକୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଥିବା ଏ ବାତ୍ୟାର ଭୟାବହ ରୂପ ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖଦ । ଉଦ୍ଧବର ପରିବାର ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା, କେବଳ ଉଦ୍ଧବର ପରିବାର ନୁହେଁ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ସମୁଦ୍ରର ଆଁ ଭିତରେ ପଶିଯାଇଥିଲେ । ଭେଳା ଭେଳା ମଣିଷଙ୍କ ଶବ, ପଲ ପଲ ଗୋରୁ, ମଇଁଷି ସବୁ ଜୀବନ ବିକଳରେ ପହଁରୁଥାନ୍ତି । କିଏ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ହରାଇଲା, କିଏ ପୁଅଝିଅକୁ ତ କିଏ ସ୍ୱାମୀକୁ, ସମସ୍ତେ ନିଜର ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନମାନଙ୍କୁ ହରାଇ ଦୁଃଖରେ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ। ଶହ ଶହ ଲୋକଙ୍କୁ ଡଙ୍ଗାରେ ନେଇ ବଂଚାଇଥିବା ଉଦ୍ଧବ ମଧ ଭଉଁରୀରେ ପଡ଼ିବୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ମରୁଆ ଏବଂ ଗିରିମା ଦୁଇଭଉଣୀ ଭାସି ଯାଇଥିଲେ ଦୁଇଟି ଅଜଣା ଦିଗରେ । ବିପିନ ଆଉ ଭାଗ୍ୟଧର ମଧ ମଲାମଣିଷର ଶବ ପାଖରେ ବସି ବର୍ଷା ଓ କାଲୁଆ ପବନ ମାଡ଼ ଖାଇ ମଧ ବଂଚିଯାଇଥିଲେ । ଶଙ୍ଖଧର ମଙ୍ଗୁଆଳ ତାର ଶଶୁର ଘରକୁ ଯାଇ ଆଉ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରର ଜୁଆର ମାଡ଼ି ଆସିବାରୁ ତାର ଶ୍ୱଶୁର ରାମ ବେହେରା ପରିବାରର ଅଠର ଜଣ ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିବା ଏକଡଙ୍ଗାର ତରାକୁ ଧରି ଶଙ୍ଖଧର ଯାଇ ପହଚିଥିଲା ବାଉଁଶବୁଦା ମୂଳରେ । ଅଚେତ ଅବସ୍ଥାରେ ସେଠାରେ ପଡ଼ିରହି ସେ କେବଳ ମୃତ୍ୟୁ ସହ ସଂଗ୍ରାମ କରୁଥିଲା ।

ଉପନ୍ୟାସର ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ମହାବାତ୍ୟା ପରର ସ୍ଥିତି । ମହାବାତ୍ୟା ପରେ ଦେଖା ଦେଇଛି ମହାମାରୀ । ପଚି ସଢ଼ି ଯାଇଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ମଣିଷ ଓ ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଶବ । ଧନୀ, ଦରିଦ୍ର, ଜାତି, ଧର୍ମ, ରାଜା, ପ୍ରଜା ଭିତରେ ଥିବା ପ୍ରଭେଦକୁ ଏ ପ୍ରଳୟ ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁରେ ସମାନ କରି ଦେଇଥିଲା । ତାହା ହେଉଛି ମୃତ୍ୟୁ । ଯେମିତି ସମଗ୍ର ଏରସମା ପାଲଟି ଯାଇଥିଲା ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ମଶାଣୀ। ଶବଦାହ ପାଇଁ ବାଉଁଶ କିମ୍ବା ଶୁଖିଲା କାଠ ନଥିଲା, ଜୁଇ ସଜାଡ଼ିବା ପାଇଁ ଖାଲି ସ୍ଥାନ ନ ଥିଲା, କୋକେଇ କାନ୍ଧେଇବା ପାଇଁ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ଚାରିକାନ୍ଧ ନଥିଲା, କିଏ କାହାର ସମ୍ପର୍କୀୟ ଚିହ୍ନଟ

କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ମଡ଼ାର ସଜମୁହଁ ନଥିଲା । ଶାଢ଼ୀ, ବ୍ଲାଉଜ୍, ଧୋତି, ସାର୍ଟ, କଳା ଗୋରା ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ କାହାରି ଦେହରେ କିଛି ନଥିଲା । କେବଳ ଥିଲା କଙ୍କାଳସାର ଶରୀର । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଲୁହ ଢାଳିବାକୁ ମଣିଷର ଆଖି ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ମରିଗଲେ ତରି ଗଲେ । ମାତ୍ର ଯେଉଁମାନେ ଅଧାମରା ହୋଇ ବଂଚିଗଲେ ସେମାନଙ୍କ ବଂଚିବାର ଦୁଃଖ ମୃତ୍ୟୁ ଠାରୁ ବି ବଳିଗଲା । କିଏ ଗଛ ଡାଳରେ, ମନ୍ଦିର ଛାତରେ, କୋଠାଘରେ, ଚାଳ ଉପରେ ବର୍ଷା ଛାଟ ହେମାଳ ପବନ ଖାଇ ବଂଚିଥିବା ଲୋକମାନେ ତିନିଦିନ କାଳ କିଛି ଖାଇବାକୁ ପାଇନଥିଲେ । ସମୁଦ୍ରର ଲୁଣି ପାଣିରେ ଭାସୁଥିବା ଗାଁ ଗୁଡ଼ିକରେ ପିଇବାକୁ ପାଣି ନଥିଲା । ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଖବର ଖେଳିଗଲା ଓଡ଼ିଶାର ଅଧା ଅଂଶ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି । ବିଦେଶରୁ ଖାଦ୍ୟ, ଅର୍ଥ, ବସ୍ତ୍ରର ସୁଅ ଛୁଟିଲା। ସାରା ବିଶ୍ୱରୁ ସାହାଯ୍ୟର ଗଦା ହେଇ ପଡୁଥିଲା ଅଥଚ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବ୍ଲକ ଅଫିସରୁ ବିପନ୍ନ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରିଲିଫ୍ ବିତରଣ କରି ପାରୁନଥିଲେ। ରିଲିଫ୍‌କୁ ନେଇ ଚାଲିଲା ବାଦବିବାଦ, ବାତ୍ୟାକୁ ନେଇ ରାଜନୀତି । ମନ୍ଦୋଦରୀ ମାଗଣା ଭୋଜନ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଯାଇ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇଛି। ସେଠାରେ ଧନୀ, ଦରିଦ୍ର, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ହରିଜନ ସମସ୍ତେ ଏକାକାର । ମନ୍ଦୋଦରୀ କହିଛି – "ଯିବାକୁ ତ ହେବ । ନିଆଁ ଲଗା ଭୋକର ଜାତି ପତି, ମାନ ଇଜ୍ଜତ କିଛି ନାହିଁ । ଏଠି ଥିଲାବାଲା ନଥିଲାବାଲା ସମସ୍ତେ ଏକା ଧାଡ଼ିରେ ଠିଆ ହୋଇ ଖାଉଛନ୍ତି । ପ୍ରଳୟ ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାଗିଖିଆ, ଛତ୍ରଖିଆ କରି ଦେଇଛି । ଆଉ କି ଲାଜସରମ ?" (ପୃଷ୍ଠା-୪୨୨)

ଏ ମହାବାତ୍ୟାରେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ଶବ ସତ୍କାରକୁ ନେଇ ଔପନ୍ୟାସିକା ଅତିବିଭତ୍ସ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଶବ ପୋଡ଼ାଯାଉଥିଲା ସେ ସମୟର ପରିବେଶକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଯାଇ ଔପନ୍ୟାସିକା ଲେଖିଛନ୍ତି –"ଚାରିକଡୁ ଧୂଆଁ ଉଠୁଥିଲା । ଶବ ପୋଡ଼ା ହେବାର ମୁର୍କୁଟିଆ ଗନ୍ଧ ସହ ପାଣିରେ ପଡ଼ି ପଚୁଥିବା ମଢ଼ମଢ଼ାଙ୍କର ପଚାଗନ୍ଧ, ତା ଉପରେ ଢଳା ହୋଇଥିବା ବ୍ଲିଚିଂ ପାଉଡ଼ରର ଗନ୍ଧ ମିଶି ସଂସାର ପ୍ରତି ବିତୃଷ୍ଣା ଜନ୍ମାଉଥାଏ । ନାକରେ ମାସ୍କ, ଗୋଡ଼ରେ ଗମ୍ ବୁଟ, ହାତରେ ଗ୍ଲୋବ୍ସ ପିନ୍ଧି ନିର୍ବିକାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଦଳ ଓ ଶବସତ୍କାରକମାନେ ପାଗଳ ଭଳି ଶବଦାହ କରି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ଦଳ ଦଳ ସେନା, ପଲ ପଲ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ, ଭଳି ଭଳି ଧର୍ମସଂସ୍ଥା, ବହୁରୂପୀ ସମାଜସେବୀ ସଂସ୍ଥା, ଏମିତି ଉତ୍ସାହରେ ଶବଦାହ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଦୁର୍ଗତ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ଯେ ଶବ ମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଏଠାରେ ଜୀବିତମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଠାରୁ ଢେ଼ର ଅଧିକ ବୋଲି ଜାଣି ହେଉନଥିଲା। ଶବମାନେ ତ ନିରବ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ପବନକୁ ଦୂଷିତ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ନିଜକୁ ଜାହିର କରିବାର ଆଉ କୌଣସି କ୍ଷମତା ତାଙ୍କଠି ନଥିଲା। ହାତରେ ହୁକ, ଚେନ୍, ଲୁହାଛଡ଼, ଦଉଡ଼ି ଧରି ଶବମାନଙ୍କୁ ପାଣିରୁ ଟାଣିଆଣି ଏକାଠି ଠୁଳ କରି ତା ଉପରେ ଟାୟାର ଗଦେଇ, କିରୋସିନ ଢାଳି ମୃତ୍ୟୁର ଅଗ୍ନି ଉତ୍ସବ ପାଳୁଥିଲେ ଶବଦାହକମାନେ । ଯିଏ ଯେତେ ଅଧିକ ଶବ ପୋଡ଼ିପାରୁଥିଲା ତାର ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ସେତେ ବଢୁଥିଲା। ଏକଥା ଦେଖି ବିଡ଼ା ବିଡ଼ା ଦରପୋଡ଼ା କଙ୍କାଳ, ପାଉଁଶ ଭିତରୁ ଦାନ୍ତ ନିକୁଟୁ ଥିଲେ। ଦାହ ସଂସ୍କାରବେଳେ ଆତ୍ମାର ମୋକ୍ଷ ପାଇଁ ଏଠାରେ ଧର୍ମାଯୋଜକ ନଥିଲେ, ମନ୍ତ୍ର ପାଠ ନଥିଲା। ପାରମ୍ପରିକ କ୍ରିୟାକର୍ମ ବି ନଥିଲା । ଶବ ମୁହଁରେ ମୁଖାଗ୍ନି ଦେବାକୁ ପୁଅ ପୁତୁରା ନଥିଲେ । ଚନ୍ଦନକାଠ, ଅଗୁରୁ, ଘିଅ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସମସ୍ତେ କିରୋସିନି ତେଲ ଆଉ ପୁରୁଣା ଟାୟାର ଭିତରେ ଜଳି ଜଳି ପାଉଁଶ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ, ସରିଯାଉଥିଲେ, ଲୁଚି ଯାଉଥିଲେ ଦୃଶ୍ୟରୁ ଅଦୃଶ୍ୟକୁ । ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ, ସବର୍ଣ୍ଣ, ଅସବର୍ଣ୍ଣ, ଓଡ଼ିଆ, ବାଂଲାଦେଶୀ, ପାକିସ୍ଥାନୀ ସବୁ ଏକାକାର ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଏକବର୍ଣ୍ଣ, ପାଣ୍ଡୁର, ବିକୃତ ଏକ ବିଭତ୍ସ ସାମ୍ୟବାଦ ପ୍ରକଟ କରୁଥିଲେ ।(ପୃଷ୍ଠା-୪୧୦)

ପ୍ରକୃତିର ଏ ତାଣ୍ଡବଲୀଳା ମଣିଷର ମେରୁଦଣ୍ଡକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲା ସତ କିନ୍ତୁ ତାର ବାରମ୍ବାର ଛିଡ଼ା ହେବାର ପ୍ରୟାସକୁ ରୋକି ପାରିନଥିଲା । ନ'ଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଭଳି ବିଷମ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସାମ୍ନା କରିଥିବା ଏ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ମହାବାତ୍ୟାରେ ମଧ୍ୟ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରି ନାହିଁ, ବରଂ ବଂଚିବାର ନୂଆ ରାହା ଖୋଜିଛି । ବିକ୍ରମ, ଗିରିମା, ବିପିନ, ଦ୍ରୋଣ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଆଦି ପୁନର୍ବାର ନୂଆ ସମାଜ ଗଢ଼ିବାର ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି । ବିକ୍ରମ ସେନାବାହିନୀରୁ ଅବସର ନେଇ ନୂତନ ଗାଁ ତିଆରି କରିଛି । କ୍ୟାପଟେନ ବିକ୍ରମର ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଅବସର ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ କହିଛନ୍ତି – ଚାକିରୀ ଛାଡ଼ି ସାରାଜୀବନ ଗାଁରେ ରହି କରିବ କ'ଣ ? ଏହାର ଉତ୍ତରରେ

ବିକ୍ରମ କହିଛି – "ସାରା ଜୀବନ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ସାର୍ – ଏଠି ତ ନୂଆ କରି ଗାଁ ଗଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରଳୟରୁ ଉଠିବ ନୂଆ ଗାଁ, ନୂଆ ଯୁଗ । ସବୁ କିଛି ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ ଶୂନ୍ୟରୁ । ବାତ୍ୟା ସିନା ଘରଦ୍ୱାର ଭାଙ୍ଗିଛି, ଶୋକ ଦୁଃଖ ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗିଛି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ବାତ୍ୟାବଢ଼ି ଠାରୁ ଏ ବାତ୍ୟା ହଜାର ଗୁଣ ଭୟଙ୍କର ଥିଲା । ଆମେ କେତେ ଜଣ ଏକଜୁଟ ନ ହେଲେ ମେରୁଦଣ୍ଡ ଦମ୍ଭ କରି ଏ ଗାଁ ଆଉ ଉଠି ପାରିବନି ।(ପୃଷ୍ଠା-୪୮୩)

ପ୍ରଳୟ ଶେଷ ନୁହେଁ ଏହା ତ ଆରମ୍ଭ; ଏକ ନୂଆ ରାସ୍ତାର, ନୂଆ ସମ୍ପର୍କର, ନୂଆ ସଭ୍ୟତାର ଏବଂ ନୂଆ ସମାଜର । ବିକ୍ରମ ସରକାର ଉପରେ ଭରସା ନ କରି ଗାଁର ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ମାଟି ଏବଂ ଇଟାରେ ନୂଆ ଘର ନିର୍ମାଣ କରିଛନ୍ତି । ଖାଦ୍ୟ ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ମିଶି 'କନ୍ଧାଚାଷ' କରିଛନ୍ତି । କାନ୍ଧରେ କାନ୍ଧ ମିଳାଇ ନୁହେଁ ବରଂ ମନରେ ମନ ଏବଂ ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମା ମିଳାଇ । ମହାବାତ୍ୟା ପରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ପୃଥିବୀର ପ୍ରଥମ ଗାଁର ନାମ ଦେଲେ 'ବସୁମତୀପୁର' । ପ୍ରଳୟର ଅନ୍ତ ହୁଏ, ମଣିଷ ମରେ, କିନ୍ତୁ ଏ ମାଟି ମରେ ନାହିଁ । ଯୁଗ ଯୁଗରୁ ଏ ମାଟି ଅନେକ ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା ସହି ତିଷ୍ଠି ରହିଛି । ସେହି ମାଟିରେ ମଗ୍ନ ହେବା ହିଁ ଏହି ଉପନ୍ୟାସର ସ୍ୱର ।

ଚକ୍ର (୨୦୦୬):

ଅଧ୍ୟାପକ ବିଶ୍ୱରଞ୍ଜନଙ୍କର 'ଚକ୍ର' ଉପନ୍ୟାସଟି ପ୍ରଥମେ ୨୦୦୦ ମସିହାରେ 'ରେବତୀ' ପତ୍ରିକାରେ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ମାତ୍ର ଦୁଇ ତିନୋଟି ସଂଖ୍ୟା ପରେ ପତ୍ରିକାଟି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯିବା କାରଣରୁ ଏହାର ପ୍ରକାଶ ଅଧାରେ ରହିଗଲା । ପରେ ୨୦୦୬ ମସିହାରେ ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନ ତରଫରୁ ପୂଜା ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ୧୯୯୯ ମସିହାର ମହାବାତ୍ୟାକୁ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ରୁପେ ନେଇ ତତକାଳୀନ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୈତିକ ଚିତ୍ରକୁ ଏଥିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଶାର ତତକାଳୀନ ସମୟର ସାମାଜିକ ଚିତ୍ର ସହ ମହାବାତ୍ୟାର କରୁଣ ଚିତ୍ରକୁ ଏଥିରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ଉପନ୍ୟାସର ନାୟକ ଅରବିନ୍ଦ ଦିଲ୍ଲୀର ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଛାତ୍ର । ୧୯୯୯ ମସିହାର ମହାବାତ୍ୟା ତାକୁ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଟାଣି ଆଣିଛି । ଏଠାରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ଓଡ଼ିଶା ପରିବର୍ତ୍ତେ କଳିଙ୍ଗର ନାମୋଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ଅରବିନ୍ଦ ଅତୀତର ଗୌରବମୟ କଳିଙ୍ଗ ସହ ବର୍ତ୍ତମାନର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଗ୍ରସ୍ତ ଓଡ଼ିଶାକୁ ତୁଳନା କରେ । ଅରବିନ୍ଦ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଏମ୍. ଏ ପଢୁଥିବାବେଳେ ମହାବାତ୍ୟାର କରାଳ ରୂପକୁ ଦୂରଦର୍ଶନରେ ଦେଖି ସ୍ତବ୍ଧ ହେଇଯାଇଥିଲା । ପାରାଦ୍ୱୀପ ସେତେବେଳେ ପ୍ରେତପୁରୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଜଗତସିଂହପୁର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଅନେକ ଗ୍ରାମ ମହାନଦୀ ଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଶୋକର ସମୁଦ୍ରରେ ଭାସୁଥିବା କଳିଙ୍ଗକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀର ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ଅର୍ଥ, ବସ୍ତ୍ର, ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଆଦାୟ କରି ଆସି ଓଡ଼ିଶାରେ ପହଂଚିଲେ ରିଲିଫ୍ ବଣ୍ଟନ ପାଇଁ । ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟର ସୁଅ ଛୁଟିଥିଲା । ମାତ୍ର ରାଜନେତାମାନେ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଚଲୁ କରି ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଅରବିନ୍ଦ ତାର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହ ଯାଇ ଜଗତସିଂହପୁରର ଏରସେମା ଠାରେ ପହଂଚିଥିଲେ । ନିଜ ବଡ଼ଭାଇକୁ ପାଣିସୁଅରେ ହରାଇଦେଇଥିବା ସାନ ଭାଇର କରୁଣ ଚିତ୍କାର ଶୁଣି ଦୁଃଖପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ସେହିପରି ମଠସାହିର ନାରଣର ବାପା ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ଥିଲେ । ପାଣି ମାଡ଼ି ଆସିବାରୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଧାଁ ଧପଡ଼, ଦଳା ଚକଡ଼ାରେ ସେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । ତେନ୍ତୁଳି ଗଛ ଉପରେ ବସି ରହିଥିବା ବାରଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ଜଣେ ବଂଚିପାରିଥିଲେ । ତେନ୍ତୁଳିପଦା ଗାଁର ଅଶୀବର୍ଷ ବୟସର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ମହାନ୍ତି ଚାଳ ଉପରେ କେବଳ ଖଣ୍ଡିଏ ଛତାଧରି ଛଅ ଦିନ ଛଅ ରାତି ବସି ରହିଥିଲେ ଚାରିପଟେ ପାଣି, ମଣିଷ ମୂର୍ଦ୍ଦାର, ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ ଶବ । କିନ୍ତୁ ସେ ମୌନ ଭାବରେ ବସିଥିଲେ, ଶେଷରେ ସାନପୁଅ ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧାର ହୋଇଥିଲେ । ଦଣ୍ଡାଦେବୀ ଗାଁର ଯାଦବ ଭୂୟାଁ ନଦୀର ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯାଇ ଗୋଟିଏ ଘରର ଛପରକୁ ଧରିଲେ, ଛପରଟି ପାଣି ସୁଅରେ ଧିରେ ଧିରେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଥିବାରୁ ଏକ କଦଳୀଗଛ ଆଶ୍ରା କଲେ । ବାସ୍ତରୀ ଘର ଭାସିବା ପରେ ଶେଷରେ ଭୋକ ବିକଳରେ କଦଳୀ ଗଛରୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଖାଇ ବଂଚିଥିଲେ । ଜୁଆର ମାଡ଼ରେ ଯାଦବର ଖଣ୍ଡେ କାନ କଟିଯାଇଥିଲା, ଦେହ ସାରା ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା ହେଇଯାଇଥିଲା । ଏହିଭଳି ଅନେକ ଲୋକ ସେମାନଙ୍କ ପାଳିତ ପଶୁ, ପ୍ରିୟଜନମାନଙ୍କୁ ହରାଇଥିଲେ । ଅରବିନ୍ଦ ଏସବୁ ଦେଖି ଦୁଃଖରେ ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସେ ବାତ୍ୟାକୁ

ଭୋଗିନି କିନ୍ତୁ ବାତ୍ୟା ପ୍ରଭାବିତ ଲୋକଙ୍କ ଦୁଃଖ, ବେଦନାକୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇଛି ।

କେବଳ ବାତ୍ୟା ନୁହଁ ବାତ୍ୟା ପରର ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ଜଟିଳ ଥିଲା । ପାଣି ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କ ଲମ୍ଫାଧାଡ଼ି, କିରାସିନି, ଗ୍ୟାସ୍, କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ଦୋକାନ ସାମ୍ନାରେ ଲମ୍ଫାଧାଡ଼ି । ଏ ବାତ୍ୟାରେ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ବେଶୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ଦେଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ କଳିଙ୍ଗର ଗଜପତି ଥିଲେ ଗିରିଧର ଗୋପାଳ । ସେ ବିଜ୍ଞାନ ଅପେକ୍ଷା ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ ଓ ତନ୍ତ୍ର ସାଧକମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସହ ବୈଠକ କରି ବାତ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ କିଏ କହୁଛି ଝଡ଼, ପବନ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଆନ୍ଧ୍ର ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବ ତ କିଏ କହୁଛି ବାତ୍ୟା ଓଡ଼ିଶା ଉପରଦେଇ ଚାଲିଯିବ । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରୁ ଆସିଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ କହୁଛନ୍ତି କୌଣସି କ୍ଷୟକ୍ଷତିର ପ୍ରଶ୍ନନାହିଁ । ବାତ୍ୟାପରେ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଆସିଥିବା ପଲିଥିନ୍‌କୁ ପ୍ରଶାସନର କର୍ମଚାରୀମାନେ ନେଇଯାଉଥିବା । ଶୀତକାକରରେ, ଭୋକ ଉପାସରେ ବାତ୍ୟାବିଧ୍ୱସ୍ତ ଅଂଚଳରେ ସର୍ବହରାମାନେ ବଂଚିବାର ରାହା ଖୋଜୁଥିଲେ । ଔପନ୍ୟାସିକ ତତକାଳୀନ ସମୟର ଲେଖକ ଏବଂ ରାଜନେତାମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟଙ୍ଗକରି ଲେଖିଛନ୍ତି– "ପଂଚତାରକା ହୋଟେଲର ସୁସଜ୍ଜିତ ସଭାଗୃହରେ ବସି ରାଜଧାନୀର କବିମାନେ କବିତା ପଢୁଥିଲେ । ଶାସନର ଡୋରିଧରି ନାଚୁଥିବା ଓ ନଚଉଥିବା କର୍ତ୍ତାମାନେ କ୍ଲବ୍ ହାଉସର ଶୀତଳତା, ଖାଦ୍ୟପେୟର ଉଷ୍ଣତା ଭିତରେ ଦିନକୁ ରାତି କରିଦେଇ ପଦୋନ୍ନତିର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲେ । ଆଉ ଲୋକଙ୍କ ସେବାରେ ନିଜକୁ ସମର୍ପିତ କରିବାର ଶପଥ ନେଇଥିବା ନେତାମାନେ ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ସୁରକ୍ଷିତ ସରକାରୀ ପ୍ରାସାଦ ଭିତରେ ବସି ରାଜନୀତିର ଛକି- ଶୂନ ଖେଳୁଥିଲେ । (ପୃଷ୍ଠା– ୫୯)

ବାତ୍ୟା ପରେ କେତେକ ଗୁଜବ ସମାଜରେ ଖେଳିଯିବା ଫଳରେ ଲୋକମାନେ ବେଶୀ ଭୟଭୀତ ହେଇ ଯାଇଥିଲେ । ଯେପରିକି – ଝଡ଼ କେନ୍ଦୁଝର ପାହାଡ଼ରେ ଧକ୍କା ହେଇ ଫେରୁଛି, ଏଥର ୩୫୦କି. ମି ବେଗରେ ପବନ ବହିବ । ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ସମୁଦ୍ର ବାଇଶିପାହାଚକୁ ଛୁଇଁଲା । ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ମୀନ ଖେଳିଲା । ଝଡ଼ ଯୋଗୁଁ ନନ୍ଦନକାନନର ବାଡ଼ ଡେଇଁ ବାଘମାନେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଭିତରେ ପଶିଗଲେ । ଆଦିବାସୀମାନେ ହଦଗଡ଼ ଡ୍ୟାମ କାଟିଦେଇଛନ୍ତି । ଏହି ଗୁଜବରେ ବିଚଳିତ ହୋଇ ଲୋକମାନେ ଏଣେ ତେଣେ ଧାଇଁଲେ । ବାତ୍ୟା ପରର ଏପରି ଭୟଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟକୁ ଦେଖି ଅରବିନ୍ଦ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହେବାବେଳେ ତାର ପ୍ରେମିକା ନସିମ୍ ଚିଠି ତାକୁ ଅତୀତକୁ ଟାଣି ନେଇଥିଲା । ନସିମ୍ ବାହାଘର ପରେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀଦ୍ୱାରା ବଳାତ୍କାରର ଶିକାର ହୋଇ ଘର ଛାଡ଼ି ପଳେଇ ଆସିଥିଲା । ତିନିବର୍ଷ ପରେ ଅରବିନ୍ଦ ପି. ଏଚ. ଡି ସାରି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଫେରିଲା । ଏଠାରେ ସେ ଲେଖକ, ଅଧ୍ୟାପକ ହେବାକୁ ଚାହିଁଥିଲା । ତାର ସାର୍ ଜଗମୋହନ ବାବୁଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଶିକ୍ଷକ ସମ୍ପର୍କରେ ମନ୍ତବ୍ୟ ତତକାଳୀନ ସମୟର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଦୟନୀୟ ସ୍ଥିତିକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାକରେ – "ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟର ବିକାଶ କହିଲେ କେବଳ ଏହାର ରାସ୍ତାଘାଟ, କଳକାରଖାନା, ବନ୍ଦର ସ୍ଥାପନାକୁ ବୁଝାଏ ନାହିଁ । ଏସବୁ ରାଜ୍ୟର ଆଙ୍ଗିକ ବିକାଶ, ମାତ୍ର ଅସଲ ଆତ୍ମିକ ବିକାଶ ହୁଏ ସ୍କୁଲ୍, କଲେଜର ଛାତତଳେ । କାରଣ ଏଠି ମଣିଷଗଢ଼ା ହୁଅନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ଗଢ଼ନ୍ତି ଶିକ୍ଷକ, ଅଧ୍ୟାପକ । ଆଉ ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ମଣିଷ ଗଢୁଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ସାଧାରଣ ମୂଲିଆ, ମଜୁରିଆରେ ପରିଣତ କରି ଦିଆଯାଏ, ସେ ରାଜ୍ୟର ଭବିଷ୍ୟତ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଅନ୍ଧକାରମୟ । (ପୃଷ୍ଠା- ୧୧୧)

ଏ ଉପନ୍ୟାସରେ ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ୧୯୯୯ ମସିହାର ମହାବାତ୍ୟାର ପ୍ରଭାବ, ଅରବିନ୍ଦର ସାହାଯ୍ୟ, ଦ୍ୱିତୀୟରେ ବାତ୍ୟା ପରର ରାଜନୀତିର ଚିତ୍ର, ମିଥ୍ୟାଗୁଜବ, ଅରବିନ୍ଦର ପ୍ରେମିକା ମୁସଲମାନ ନସିମ୍‌ର ପତି ଅତ୍ୟାଚାର ଏବଂ ଶେଷରେ ଅରବିନ୍ଦ ଜୀବନର ସଂଘର୍ଷ, ରାଜନୀତିର ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ତା' ବହିର ତିରସ୍କାର ଏବଂ ତାର ଜେଲ୍ ଯିବା । ଔପନ୍ୟାସିକ ଏଥିରେ ବାତ୍ୟା ଏବଂ ରାଜନୀତିର କଥା କହିଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିକ ନେତାମାନଙ୍କର ଅପାରଗତାକୁ ଏଠାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ମହାବାତ୍ୟା ଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଶାର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷୟକ୍ଷତି, ଲୋକମାନଙ୍କର କରୁଣ ଦୟନୀୟ ସ୍ଥିତିକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ଏଥିରେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ।

ଶାରିଆ (୨୦୧୧):

୧୯୯୯ ମସିହା ମହାବାତ୍ୟା ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଉପରେ ରଚିତ ଏହା ତୃତୀୟ ଉପନ୍ୟାସ । ମହାବାତ୍ୟାରେ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାଣ

ହରାଇଲେ ସେମାନେ ତ ଚାଲିଗଲେ ମାତ୍ର ଯେଉଁମାନେ ନିଜଘର, ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି, ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ହରାଇ ଏକୁଟିଆ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ବଂଚିରହିଲେ। ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଦୁର୍ବିସହ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା। ଏହିପରି ଏକ ଅସହାୟା ନାରୀ ଶାରିଆର ଜୀବନ କାହାଣୀ ହେଉଛି ଏ ଉପନ୍ୟାସ। ଏ ଉପନ୍ୟାସଟିକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ରତିକାନ୍ତ ବେହେରା ୨୦୦୦ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କରି ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ସମାପ୍ତ କରିଥିଲେ। ମାତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସୁବିଧା ନ ଥିବାରୁ ଏହା ୨୦୦୭ ମସିହାରେ 'ଅକ୍ଷାଂଶ' ପତ୍ରିକାର ପୂଜାସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା। କିନ୍ତୁ ପୁସ୍ତକର ରୂପ ପାଇପାରି ନଥିଲା। ଏହାର ଚାରିବର୍ଷ ପରେ; ଅର୍ଥାତ୍ ୨୦୧୧ ମସିହାରେ ବିଦ୍ୟାଭାରତୀ ପ୍ରକାଶନଦ୍ୱାରା ଏହା ପୁସ୍ତକର ରୂପ ପାଇଲା।

ଉପନ୍ୟାସର ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର 'ଶାରିଆ' । ମହାବାତ୍ୟାରେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ଭଗବାନ ଏବଂ ଶାଶୁକୁ ହରାଇ ଅଲକ୍ଷଣୀର ପରିଚୟ ନେଇ ଗାଁରେ ଏକୁଟିଆ ଘରେ ରହିଛି। ଭଗବାନ ଓରଫ୍ ଭଗିଆର ମୃତ୍ୟୁର ଛଅ ମାସ ପରେ ମଧ ସେ ଭାବୁଛି ଯେ ତାର ସ୍ୱାମୀ ବଂଚିଛି। କେଉଁ ରିଲିଫ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଥିବ ବୋଲି ସେ ନିଜକୁ ସଧବା ବେଶରେ ସଜାଇଛି। ପେଟରେ ତାର ଭଗିଆର ସନ୍ତାନ ବଢୁଛି। ଔପନ୍ୟାସିକ ଶାରିଆ ଚରିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ବାତ୍ୟାର ଭୟଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟକୁ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି। ୧୯୯୯ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ୨୮ତାରିଖ ଗୁରୁବାର ଦିନଠୁ ଲଗାତାର ବର୍ଷା ହୋଇଥିଲା। କଳାହାଣ୍ଡିଆ ମେଘ ପ୍ରଭାବରେ ଦିନରାତିର ପ୍ରଭେଦ ଜଣା ପଡୁନଥିଲା। ସମୁଦ୍ରର ଗର୍ଜନ ଭୀଷଣ ହେଉଥିଲା। ଶୁକ୍ରବାର ଦିନ ସକାଳୁ ତଳିଆ ଗାଁସବୁ ଭାସି ଯାଇଥିଲା। ଭଗିଆ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଉ ମା ସହ ଚାଳ ଉପରକୁ ଉଠି ଯାଇଥିଲା। ଗାଈ ନେଡ ଏବଂ ବଳଦକୁ ବଂଚେଇବାକୁ ଯାଇ ଗୁହାଳକୁ ଯିବାବେଳେ ସେଠାରେ ତାର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା। ଶାଶୁ ମଧ ପାଣି ସୁଅରେ ଭାସିଗଲେ। ଶାରିଆ ନିଜ ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ବାଉଁଶରେ ବାନ୍ଧି ଅଚେତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିଲା। ପରେ ମିଲେଟ୍ରିଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧାର ହୋଇଥିଲା। କେବଳ ଶାରିଆ ନୁହେଁ ଏ ମହାବାତ୍ୟା ଅନେକଙ୍କଠାରୁ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ଓ ଜୀବିକାକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଥିଲା। ଜଗବନ୍ଧୁର ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଚାରିଟି ପିଲା ଭାସି ଯାଇଥିଲେ। ପଶୁପକ୍ଷୀ, ମଣିଷ ସବୁ ଭାସି ଯାଇଥିଲେ। କୁଡ଼ କୁଡ଼ ମଣିଷର ଶବ ଶୁଂଘିବାକୁ କେହି ନଥିଲେ। ମାସ ମାସ ଧରି ପଡ଼ି ହଜାର ହଜାର ଶବ ଶୁଖୁଆ ପାଲଟିଲା। ପଚାଗନ୍ଧରେ ଗାଁ ସାରା ନାକ ଫାଟି ପଡୁଥାଏ। ବାତ୍ୟା ପରେ ସବୁଆଡ଼େ ଅନ୍ନଛତ୍ର ଖୋଲିଲା। ରିଲିଫ୍ କେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲାଗଲା। ହରିପୁର ହାଇସ୍କୁଲ ରିଲିଫ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶାରିଆ ଚାଳିଶଦିନ ରହିବା ପରେ ଗାଁକୁ ଆସିଲା। ତାର ବାପା, ମା, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ସମସ୍ତେ ଏ ବାତ୍ୟାରେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଥିଲେ।

ଗାଁରେ ଏକୁଟିଆ ଶାରିଆ କ୍ୟାମ୍ପରୁ ମିଳୁଥିବା ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଶାଢ଼ୀ ଆଉ ଦୁଇହଜାର ଟଙ୍କାରେ ଭଙ୍ଗା ଘରଟାରେ ରହିଥିଲା। ଶାରିଆକୁ ଗୋବିନ୍ଦ ସାହାଯ୍ୟ କରେ। ଉଭୟେ ପରସ୍ପରକୁ ଭଲପାଆନ୍ତି; ମାତ୍ର ନିଜ ସ୍ୱାମୀ କଥା ଭାବି ଶାରିଆ ଶଙ୍କିଯାଏ। ଲୁଗା ପାଇଁ ଗୋବିନ୍ଦକୁ କହି ପାରୁନଥିବା ଶାରିଆ ଅନୁଭବ କରିଥିଲା– "ନାରୀକୁ ଯେତେ ଶିକ୍ଷିତ କରାଇ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେଲେବି ସେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇଯାଏନା। ତାରି ଭିତରେ କେଉଁଠିନା କେଉଁଠି ପୁରୁଷ ପାଖରେ ପରାଧିନ ହୋଇ ଚଳିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତିଟି ଏଯାଏଁ ରହିଥାଏ ଏ ମାଟିରେ।" (ପୃଷ୍ଠା -୭୨)

ଶାରିଆର ଦୁଃଖସୁଖରେ ଛିଡ଼ା ହୁଏ ଅନୁରାଧା। ତାର କଥାରେ ମାନିଛି ଭଗିଆର ମୃତ୍ୟୁକୁ। ଗୋବିନ୍ଦ ଏବଂ ଶାରିଆର ସଂପର୍କକୁ ନେଇ ଗାଁରେ ମିଛ ଅପବାଦ ହୁଏ। ଗୋବିନ୍ଦ କନକପୁର ଯିବାବାଟରେ ଜିପ୍ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଆହତ ହୋଇ ମେଡ଼ିକାଲରେ ପଡ଼େ। ନିଜପାଇଁ ଏକ ପକ୍କାଘର ଏବଂ ତାର ପୁଅପାଇଁ ଭଲ ଜୀବନ ଆଶାରେ ଚମ୍ପାର ପ୍ରରୋଚନାରେ ଶିକାର ହୋଇ ଶାରିଆ ରାତି ନଅଟାରେ ସରପଂଚ ମଧୁ ବଳବନ୍ତରାୟଙ୍କ ପାର୍ଟି ଅଫିସକୁ ଯାଏ। ମାତ୍ର ସେଠାରେ ସରପଂଚ ଶାରିଆ ପ୍ରତି ବଳାତ୍କାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲାବେଳେ ଶାରିଆ ଛୁରୀରେ ତାକୁ ହତ୍ୟାକରିଛି।

ଔପନ୍ୟାସିକ ଶାରିଆ ଚରିତ୍ରଟିକୁ ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତିଙ୍କ 'ଛମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ' ଉପନ୍ୟାସରୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ମଧ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି। ସେଥିରେ ଶାରିଆକୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମଙ୍ଗରାଜ ପିଟିପିଟି ହତ୍ୟା କରିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଶାରିଆ ପ୍ରତିବାଦ କରିନଥିଲା। ମଙ୍ଗରାଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାର ତାର ଶକ୍ତି ନଥିଲା; ମାତ୍ର ଏଠାରେ ଶାରିଆ ଲଢ଼ିଛି ତା ଶରୀର ଉପରେ ନଜର ପକାଇଥିବା ବଳବନ୍ତ

ରାୟକୁ ସେ ହତ୍ୟା କରିଛି। 'ଛମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ' ର ଚମ୍ପା ପରି ଏଠାରେ ଚମ୍ପା ମଧ୍ୟ ଏକ କୁଟିଳ ଚରିତ୍ର। ସେ ବଳବନ୍ତରାୟଙ୍କ ରକ୍ଷିତା ଭାବେ ଉପନ୍ୟାସରେ ଚିତ୍ରିତ। ଔପନ୍ୟାସିକ ଏଠାରେ ଶାରିଆର ଅତୀତ ଜରିଆରେ ମହାବାତ୍ୟାର ଚିତ୍ରକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ସହିତ, ସ୍ୱାମୀର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାର ବଂଚିବାର ସଂଘର୍ଷକୁ ଦେଖାଇଛନ୍ତି। 'ଶାରିଆ'କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଉପନ୍ୟାସଟି ରଚିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଔପନ୍ୟାସିକ ଏଠାରେ ମହାବାତ୍ୟାର ଏପରି ଜୀବନ୍ତ ଚିତ୍ରକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଯେ କୌଣସି ପାଠକ ଏହାକୁ ପଢ଼ିଲେ ଲାଗିବ ଯେପରି ମହାବାତ୍ୟାକୁ ସେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେଖୁଛି। ତାର ବିଭୀଷିକାମୟ ଛାତିଥରା ଦୃଶ୍ୟକୁ ସେ ଅନୁଭବ କରୁଛି। ୧୯୯୯ ମସିହାର ମହାବାତ୍ୟାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ରଚିତ ଏହା ଏକ ସାର୍ଥକ ଉପନ୍ୟାସ।

ଦୁଇଫର୍ଦ୍ଦ ଆକାଶ (୨୦୨୪):

୧୯୯୯ ମସିହା ମହାବାତ୍ୟାର ପଚିଶବର୍ଷ ପରେ ଲେଖା ଯାଇଥିବା ତ୍ରିନାଥ ସିଂହଙ୍କ ଏହି ଉପନ୍ୟାସଟି ପାଠକ ମହଲରେ ଚହଳ ପକାଇଥିଲା । ଔପନ୍ୟାସିକ ନିଜର ସୃଜନଶୀଳତା ଓ କଳ୍ପନା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଟି ଚରିତ୍ରକୁ ଜୀବନ୍ତ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିଛନ୍ତି । ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କୁ ଏ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବା ପାଇଁ ପାଂଚମାସ ସମୟ ଲାଗିଥିଲା । ଏହି ପାଂଚମାସ ସମୟ ଭିତରେ ଅନେକ ତଥ୍ୟ ଖବରକାଗଜ, ଗଣମାଧ୍ୟମ, ବହି ଆଦି ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଖୋଜିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାକୁ ପାଥେୟ କରି ଏ ଉପନ୍ୟାସର ପରିକଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି। ଏ ଉପନ୍ୟାସ ପାଠକକୁ ପଚିଶବର୍ଷ ଅତୀତକୁ ଫେରେଇ ନିଏ । ବତିଶ ଘଣ୍ଟାର ସେହି ପ୍ରଳୟର ଚିତ୍ର, ବାତ୍ୟାବିଧ୍ୱସ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ଛାତିଥରା ଚିତ୍ର ଏବଂ ମଣିଷ ମାନଙ୍କର ବଂଚିବାର ସଂଘର୍ଷକୁ ମନେ ପକାଇଦିଏ ।

ମହାବାତ୍ୟା ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲା ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଅନେକ ଲୋକ ପ୍ରାଣ ହରାଇବା ସହ ସେମାନଙ୍କ ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତି ଆଦି ହରାଇଥିଲେ । 'ଦୁଇଫର୍ଦ୍ଦ ଆକାଶ' ଉପନ୍ୟାସଟି ନାୟକ ବନମାଳୀ ଏବଂ ନାୟିକା ଅନୁରାଧାର ବଂଚି ରହିବାର ସଂଘର୍ଷକୁ ନେଇ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି । ବନମାଳୀ ଜଗତସିଂହପୁରର ଏରସମା ବ୍ଲକର ଯାଇପାଟ ଗାଁର ଜଣେ ଅବିବାହିତ ଯୁବକ । ବାତ୍ୟାରେ ନିଜ ବାପା, ଭାଇ ଓ ପରିବାରକୁ ହରାଇ ଜଳ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଯାଉଥିବା ବେଳେ ଏକ ପଲଙ୍କକୁ ସାହାରା କରି ଆହତ ଅବସ୍ଥାରେ ଯାଇ ଏକ ଦ୍ୱୀପରେ ଲାଗିଥିଲା । ଅନୁରାଧାର ଘର ଭଦ୍ରକର ବାସୁଦେବପୁର ଅଂଚଳରେ । ସେ ଦୁଆଡ଼ିଆ ଗ୍ରାମର ଶିକ୍ଷକ ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ଦାସକୁ ବିବାହ କରିଥିଲା ଏବଂ ରାନୁ ଓ ଶିବ ନାମରେ ତାର ଦୁଇ ପୁଅଝିଅ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ମାତ୍ର ଏ ମହାବାତ୍ୟା ଅନୁଠାରୁ ଛଡ଼ଇେ ନେଇଥିଲା ତାର ପୁଅ, ଝିଅ, ଶାଶୁ,ଶ୍ୱଶୁର ଏବଂ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ। ଅନୁରାଧା ଏବଂ ବନମାଳୀ ପାଣିରେ ଭାସି ଭାସି ଯାଇ ଲାଗିଥିଲେ ଏକ ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପରେ । ଯେଉଁଠି ଚାରିକଡ଼ କେବଳ ସମୁଦ୍ର, ସାତଟି ଶବ ମଧ୍ୟରୁ ଅନୁରାଧା ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲା ଦରମଲା ବନମାଳୀକୁ। ଜଳରେ ଭାସି ଯାଉଥିବା ବେଳେ ମୁଣ୍ଡରେ ଆଘାତ ଆସିବାରୁ ଅନୁରାଧାର ସ୍ମୃତିପଟ୍ଟରୁ ଲିଭି ଯାଇଥିଲା ତାର ଅତୀତର ଫର୍ଦ୍ଦ। ପ୍ରଥମେ ସେମାନେ ନଡ଼ିଆ, ଜଙ୍ଗଲର ଫଳମୂଳ, ଦରସିଝା ପୋଡ଼ାମାଛ, ମାଂସ ଖାଇ ପାଂଚମାସ ସେହି ଦ୍ୱୀପରେ ଜୀବନ କାଟିଥିଲେ । ସେଠାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ଗଛକାଟି ଭେଳା ତିଆରି କରି ସମୁଦ୍ର ପାରି ହେବାର ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ବୃଥା ହୋଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ବିପଦସଂକୁଳ ଜଙ୍ଗଲ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାହାଡ଼ର ଶୀର୍ଷକୁ ଯାଇ କୌଣସି ଗାଁ ଗଣ୍ଡାର ଚିହ୍ନ ନପାଇ ସେମାନେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା ପ୍ରେମ ସମ୍ପର୍କ । ବାହାର ଦୁନିଆଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ସେମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ନିଜେ ହଜି ଯାଇଥିଲେ । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଅନୁରାଧା ଗର୍ଭବତୀ ସାଜେ । ବାହାର କୋଳାହଳମୟ ସମାଜଠାରୁ ଦୂରରେ ସେମାନେ ଏକ ନୂତନ ସମାଜ ଗଠନର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି। ନିଜ ଜନ୍ମମାଟିକୁ ଫେରିବାର ସମସ୍ତ ଆଶା ମଉଳି ଯାଉଥିବାବେଳେ ମିଆଁମାରର ମାଛ ଧରାଳିମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ସେଠାରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇ ଶଙ୍ଗ-ଓକରେ ଏଗାର ମାସ ରହିଲେ । ସେଠାରେ ଅନୁରାଧାର ପୁଅ 'ମାଇୟୋ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ଶେଷରେ ସେହି ମାଛ ଧରାଳିଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଗୋଟିଏ କାର୍ଗୋ ଜାହାଜରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ପାରାଦ୍ୱୀପରେ, ପାରାଦ୍ୱୀପରୁ ଦୁଆଡ଼ିଆ ଏବଂ ତା ପରେ ଯାଇ ପାଟ । ଉପନ୍ୟାସର ଅନ୍ତିମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅନୁରାଧାର ସ୍ୱାମୀ ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ସହ ଉଭୟଙ୍କ ଭେଟ ହୁଏ । ମାତ୍ର ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ବନମାଳୀ ଏବଂ ଅନୁର ଜୀବନକୁ ଅନେକ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା ।

ଔପନ୍ୟାସିକ ତ୍ରିନାଥ ସିଂହ ଯଦିଓ ମହାବାତ୍ୟାକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ଭୋଗି ନାହାନ୍ତି ତଥାପି ମହାବାତ୍ୟା ସମୟର ଭୟଙ୍କର ଚିତ୍ରକୁ ଅତି ବିଭତ୍ସ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଅନୁରାଧା ତାର ବାତ୍ୟା ସମୟର ଅନୁଭୂତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଯାଇ କହିଛି– "ଉଛୁଳୁଥିବା ନଈଟିଏ ପଶି ଆସୁଥିଲା ଝର୍କା ବାଟ ଦେଇ ଘରଭିତରକୁ । ବୋଉ ବୋଧେ ଭିଡ଼ି ଧରିଥିଲେ ଶିବୁକୁ ଆଉ ମୁଁ ରାନୁକୁ ! ଘର ଭିତରେ ଛାତିଏ ଉଚ୍ଚର ପାଣି...ରାନୁ ବାପା ସିଡ଼ି ବାଟେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛାତ ଉପରକୁ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । ଛାତ ଉପରର ଦୃଶ୍ୟ, ଏବେବି ମୋତେ ଜଳଜଳ ଦିଶୁଛି । ପୁରା ଗାଁଟା ଯାକ ନଣ୍ଡା, କୋଉଠି ଗୋଟିଏ ଗଛବି ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କ ବାଡ଼ିବଗିଚାରେ ଏତେ ଗଛ ଥିଲା ଯେ କେଜାଣି ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲା। ସବୁଆଡେ ଖାଲି ପାଣି ଖାଲି ପାଣି। ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ନଈ ଭଳି ସୁଅ... ସେଇ ସୁଅରେ ଭାସି ଯାଉଛନ୍ତି ପଲପଲ ଗାଈଗୋରୁ, ଖଟପଲଙ୍କ, ଟ୍ରାକ୍ଟର, ବାକ୍ସ, ଗଛପତ୍ର ଏମିତି ଦୃଶ୍ୟ ନା ମୁଁ କେବେ ଦେଖିଥିଲି ନା କେବେ କଳ୍ପନା କରିଥିଲି।" (ପୃଷ୍ଠା-୮୨)

କେବଳ ମହାବାତ୍ୟା ସମୟର ନୁହେଁ ମହାବାତ୍ୟା ପରର ଓଡ଼ିଶାର ବିରଳ ଚିତ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ଔପନ୍ୟାସିକ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି। ସନ୍ତୋଷ ମହାବାତ୍ୟା ପରର ସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କହିଛି– "ରାସ୍ତାଘାଟ ସବୁଆଡ଼େ ଗାଈ, ଗୋରୁ, ଛେଳି, ମଇଁଷି ଆଉ ମଣିଷଙ୍କ କୁଢ଼କୁଢ଼ ଶବ। ଦେଖିବାକୁ କେହିନାହିଁ କି ଉଠେଇବାକୁ କେହିନାହିଁ। କୋଉ କୋଉଠି ଗଛଡାଳରେ ଲଟକି ଝୁଲୁଥାଏ ମଲାମଣିଷର ଦେହ ଦିନଦିନ ଧରି। ଖାଇବାକୁ ନାଇଁ, ପିଇବାକୁ ନାଇଁ, ବିଜୁଳି ନାଇଁ, ଗୋଟେ ଗାଆଁରୁ ଆଉ ଗୋଟେ ଗାଆଁକୁ ଯିବାକୁ ରାସ୍ତା ନାହିଁ। ଗାଆଁ ଗଣ୍ଡାକଥା ଛାଡ଼ନ୍ତୁଟ.. ଖୋଦ୍ ରାଜଧାନୀରେ ବିଜୁଳି ଆସିବାକୁ ବାର ପନ୍ଦର ଦିନ ଲାଗିଗଲା। (ପୃଷ୍ଠା -୨୪୦)

ଉପନ୍ୟାସର ନାୟକ ବନମାଳୀ ସେ ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପରୁ ଓଡ଼ିଶା ଆସି ପାରାଦ୍ୱୀପଠାରେ ଏକ ଅଣସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରଥିଲା । ଖାଦ୍ୟଯୋଗାଣ, କର୍ମଯୋଗାଣ, ବୃକ୍ଷରୋପଣ, ରାସ୍ତାଘାଟ ମରାମତି, ବିଭିନ୍ନ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀରେ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ତାଲିକା ରଖିବା ଦାୟିତ୍ୱ ଥିଲା ତାର । ବାତ୍ୟା ଜନିତ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ହେତୁ ଦୁର୍ଭେଦ ଓ ଦୁର୍ଗମ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଗାଆଁରେ ପହଂଚି ବଂଚିଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମଣିଷ ପାଖରେ ଖାଦ୍ୟ ଓ ରିଲିଫ୍ ପହଂଚାଇବା, ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିବା ଘରର ମରାମତି ଓ ପୁନର୍ନିର୍ମାଣ, ରାସ୍ତାଘାଟ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା ଆଦି ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଉଥିବା ଏହି ସଂସ୍ଥା । ମହାବାତ୍ୟାର ପନ୍ଦରମାସ ପରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ପୁରା ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶାର ଯଶ, କୀର୍ତ୍ତି, ସାହସିକତାକୁ ସତେ ଯେପରି ଏ ମହାବାତ୍ୟା ଧୋଇ ନେଇଥିଲା।

ତେବେ ଉପନ୍ୟାସଟି ୧୯୯୯ ମସିହା ମହାବାତ୍ୟାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ରଚିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ଅନୁରାଧା ଏବଂ ବନମାଳୀର ପ୍ରେମ ସମ୍ପର୍କକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଉଭୟଙ୍କ ଜୀବନ ଜୀଇଁବାର ସଂଘର୍ଷ, ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପଡ଼ି ଉଠିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ପରାଜୟକୁ ସ୍ୱୀକାର ନ କରି ବିଜୟ ଦିଗରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ଏବଂ ନିଜ ଜନ୍ମମାଟିକୁ ଫେରିବାର ଅଦମ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା ଉଭୟଙ୍କ ସାହସିକତାର ପରିଚୟ ଦିଏ । ଔପନ୍ୟାସିକ ମହାବାତ୍ୟାର ଅନ୍ତରାଳରେ ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କ 'ଚିଲିକା', ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେରଙ୍କ 'ତପସ୍ୱିନୀ' ଏବଂ କାହ୍ନୁଚରଣ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ହା ଅନ୍ନ'ର ନାମଲ୍ଲେଖ ମଧ୍ୟ କେତେକ ସ୍ଥଳରେ କରିଛନ୍ତି। ଦୁଇଟି ଫର୍ଦ୍ଦରେ ରଚିତ ଏ ଉପନ୍ୟାସରେ ଏକ ଫର୍ଦ୍ଦରେ ରହିଛି ଅନୁରାଧାର ବୈବାହିକ ଜୀବନର କଥା, ତାର ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ ଝିଅ ଏବଂ ଅନ୍ୟଫର୍ଦ୍ଦରେ ରହିଛି ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପରେ ତା'ର ଜୀବନ ବଂଚାଇଥିବା ବନମାଳୀ ସହ ତା'ର ସମ୍ପର୍କ ଏବଂ ନିଜ ଜନ୍ମମାଟିକୁ ତା'ର ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ । ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ମହାବାତ୍ୟାରେ ନିଜ ପରିବାରକୁ ହରାଇ ବନମାଳୀ ସହ ନୂଆ ଜୀବନ ବିତାଇଥିବା ଅନୁରାଧାର ଜୀବନ କାହାଣୀ ହେଉଛି ଏ ଉପନ୍ୟାସ।

ଉପସଂହାର:

ଆଲୋଚ୍ୟ ଚାରୋଟିଯାକ ଉପନ୍ୟାସରେ ୧୯୯୯ ମସିହା ମହାବାତ୍ୟାର ଭୟାବହତାକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ 'ମଗ୍ନମାଟି' ଉପନ୍ୟାସରେ ମହାବାତ୍ୟାର ପ୍ରାକ୍‌ପ୍ରସ୍ତୁତି, କୈବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କ ଜୀବନୀ, କାର୍ଗିଲ ଯୁଦ୍ଧର ପ୍ରସଙ୍ଗ ରହିଥିବାବେଳେ ଔପନ୍ୟାସିକ ବିଶ୍ୱରଂଜନଙ୍କ 'ଚକ୍ର' ଉପନ୍ୟାସରେ ମହାବାତ୍ୟା ପରର କଳୁଷ ରାଜନୀତିକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ସେହିପରି ରତିକାନ୍ତ ବେହେରାଙ୍କ 'ଶାରିଆ'

ଉପନ୍ୟାସରେ ଶାରିଆର ଅସହାୟତା ଏବଂ ବଂଚିବାର ସଂଘର୍ଷକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ମାତ୍ର ଔପନ୍ୟାସିକ ତ୍ରିନାଥସିଂହଙ୍କ 'ଦୁଇଫର୍ଦ୍ଦ ଆକାଶ' ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଉପନ୍ୟାସ ଠାରୁ ଟିକେ ଭିନ୍ନ । ଏଠାରେ ମହାବାତ୍ୟା ଆଳରେ ଅନୁରାଧା ଏବଂ ବନମାଳୀର ପ୍ରେମକୁ ପାଠକ ଭେଟେ । ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ ପାଠକକୁ ଶଦ୍ଧ ସହ ବାନ୍ଧିରଖେ । ଏମିତି ଅନେକ ବାତ୍ୟା, ବନ୍ୟା, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସିଛି, ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କ୍ଷୟକ୍ଷତି କରିଛି, ଅଗଣିତ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରାଣ ନେଇଛି । ଏଥିରେ ଲୋକମାନେ ନଇଁ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ସତ କିନ୍ତୁ ଭାଙ୍ଗି ନାହାନ୍ତି; ବରଂ ପୁଣି ମୁଣ୍ଡଟେକି ଠିଆ ହେବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ବିକ୍ରମ, ଅରବିନ୍ଦ, ଶାରିଆ, ବନମାଳୀ ପରି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ନୂତନ ସମାଜଗଠନର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି । ଏହି ଉପନ୍ୟାସ ମାଧ୍ୟମରେ ପାଠକଟିଏ ମହାବାତ୍ୟାର କରାଳଦୃଶ୍ୟକୁ ଅନୁଭବ କରେ । ମହାବାତ୍ୟା ପରର ବିଷମ ସ୍ଥିତି ସହ ପରିଚିତ ହୁଏ । ଏ ଉପନ୍ୟାସମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ କାଳ୍ପନିକ ହେଇପାରନ୍ତି; ମାତ୍ର ସେମାନେ ଭୋଗିଥିବା ବାତ୍ୟା, ସେମାନେ ଅନୁଭବ କରିଥିବା ଯନ୍ତ୍ରଣା, ହରାଇଥିବା ନିଜ ପରିବାର ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ହରାଇଥିବା ନିଜ ଜୀବନ ସବୁ କିଛି ବାସ୍ତବ । ଲୁହ ଏବଂ କୋହର ମିଶ୍ରଣରେ ରଚିତ ଏ ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ଯଥାର୍ଥରେ ଏକ କାଳଖଣ୍ଡର କଳୁଷିତ ଅଧ୍ୟାୟକୁ ସାମ୍ନାକୁ ଆଣେ । ସମାଜ, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂଘର୍ଷର ଅପୂର୍ବ ସମନ୍ୱୟ ହେଉଛି ଏ ଚାରୋଟି ଉପନ୍ୟାସ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ:

୧. ଅଧାପକ ବିଶ୍ୱରଂଜନ: ଚକ୍ର, ଟାଇମପାସ୍ ପ୍ରକାଶନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ୨୦୧୩, ଦ୍ୱିତୀୟସଂସ୍କରଣ

୨. ପଟ୍ଟନାୟକ ପଲ୍ଲୀଶ୍ରୀ, ଧଳ ପ୍ରତ୍ୟାଶା(ସମ୍ପାଦନା): ସମକାଳୀନ ସାହିତ୍ୟଚର୍ଚ୍ଚା, ଟାଇମପାସ୍ ପ୍ରକାଶନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ୨୦୨୫ ।

୩. ବେହେରା ରତିକାନ୍ତ : ଶାରିଆ, ବିଦ୍ୟାଭାରତୀ ପ୍ରକାଶନ, ବାଲେଶ୍ୱର ୨୦୨୩, ତୃତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ।

୪. ରାୟ ପ୍ରତିଭା : ମଗ୍ନମାଟି, ଆଦ୍ୟା ପ୍ରକାଶନୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ୨୦୦୬ ।

୫. ସିଂହ ତ୍ରିନାଥ : ଦୁଇଫର୍ଦ୍ଦ ଆକାଶ, ଟାଇମପାସ୍ ପ୍ରକାଶନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ୨୦୨୪ ।

❖ ❖ ❖